

Seminariepass 5h

Del 1

Barns rätt till delaktighet i utredningar och insatser gällande barnmisshandel

Sara Quarles van Ufford

School of Health and Welfare, Dalarna University

SE-791 88 Falun

www.du.se

sqv@du.se

The Swedish social services' police reporting and children's access to protection and support in child abuse cases: A quantitative content analysis (Quarles van Ufford et al., 2022)

HÖGSKOLAN
DALARNA

- Undersökte socialtjänstens polisrapportering och beslut om skydd- och stödinsatser vid fysiskt våld och sexuella övergrepp mot barn (0-17 år) av föräldrar eller nära anhöriga.
- Samtliga anmälningar under ett år från tre kommuner (n=291) avseende 211 barn som hanterades inom 208 utredningar.
- Skattning av våldets allvarlighetsgrad – både för det våld som beskrevs i anmälan och för den våldsinformation som framkom under socialtjänstens utredning.
 - *Generellt ökade allvarlighetsgraden när allt utredningsmaterial beaktades. I drygt 35 % av ärendena indikerades då en allvarlig situation för barnet kopplat till våldet (jämfört med knappt 23.5 % av anmälningarna). Ändå var andelen utredningar som ledde till insatser låg.*
- Skattning av faktorer som indikerar att polisanmälan bör göras.
 - *Ärenden med hög indikation för polisanmälan anmäldes i många fall inte av socialtjänsten och blev inte föremål för tvärprofessionell samverkan i Barnahus.*

Exempel

'High indication for police reporting'

An example is the report that has a 10-year-old girl telling the notifier that she and her siblings were abused by their parents and beaten with implements on the arms, hands, back, and legs, with marks sometimes being made. She provided a clear description of repeated violence and the implements used.

No police report was made.

Resultat (Quarles van Ufford et al., 2022)

Resultaten visade att

- för 64.3% av anmälningarna om misstänkt fysiskt och sexuellt våld gjordes inte någon polisanmälan
- endast 13.7% polisanmälades av socialtjänsten (även uppgifter med hög indikation för polisanmälan anmälades inte)
- 70.7% av utredningarna avslutades utan insatser
- endast 8.2% av utredningarna ledde till insatser kopplade till våldet

Detta trots att

- barnet lämnat information om våldsutsatthet i 60.1% av utredningarna
- allvarliga former av våld indikerades i 35.5% av utredningarna
- våld mot syskon indikerades i 58.7%
- våld mot andra nära anhöriga (främst mödrar) indikerades i 44.2%

Reflektioner och slutsatser

HÖGSKOLAN
DALARNA

- Majoriteten av utredningarna avslutades utan insatser och endast en liten andel ledde till insatser kopplat till våldet.
- Resultaten aktualiserar frågor om förutsättningarna för barns tillgång till skydd och stöd.
- Den starka betoningen på att utredningar och insatser ska genomföras i samförstånd med vårdnadshavare riskerar att leda till en praktik där fokus snarare ligger på samförstånd och motivation av föräldrar än på att utreda vilka barn som behöver skydd och stöd (Leviner, 2011; Heimer et al., 2018; Ufford et al., 2022, 2024).
- Den låga andelen insatser kan delvis förstås mot den bakgrunden (fokus på föräldrasamverkan och samtyckesbaserade insatser) – men för barnet innebär det risker för att våldet inte synliggörs och att skydd- och stödbehov inte uppmärksammas och tillgodoses.
- Sammanfattningsvis pekar resultaten på vikten av att socialtjänsten uppmärksammar våldsdynamiken och samarbetar direkt med barnen.

The Protection Paradox: A study of children's rights to participation and protection against violence in Swedish Child Welfare Practice (Quarles van Ufford, 2023)

HÖGSKOLAN
DALARNA

Fights at home. Don't know who to talk to.... // Hi. Can't bear to live here anymore. Fights every weekend... // Now he has been angry again, he beat my pet... Should mom call you? // ... Nothing is helping right now. Just want to disappear. // Hi. Now he ... has started arguing again. // My mom don't want me to write but I choose to do it anyway. // He has been angry again, strangled my brother, I went in between. // We need help. Can we reach you on weekends? I can't stand it, help. // We call the women's safety line, and we'll see. It almost feels like the next time we die. // We are unable to make a call. // I wrote this letter [to a women's shelter with the appeal for help] because mom would call, but she is weak and can't speak.

(A teenager who for a period of a few weeks sent almost a dozen messages to the social worker)

Resultat (Quarles van Ufford, 2023)

Barns delaktighet i utredningsprocessen var begränsad, t.ex.

- barnet hördes vid endast 7.6% av omedelbara skyddsbedömningar
- i 35.1% av utredningarna genomfördes inte något möte med barnet inom två månader, och i 22.6% inte inom tre månader
- i 45.7% genomfördes inte enskilt samtal med barnet
- i 68.3 % framgick inte om barnet informerats om anledningen till utredningen
- i endast 13.9% framkom barnets uppfattning om stödbehov

Resultat (Quarles van Ufford, 2023)

Fördjupad analys av ärenden som inte ledde till insatser visade att barnet positionerades som

- *”sårbar/inkompetent”* och utestängd från delaktighet/ansvar i beslutsprocessen, eller
- *”formellt autonom”* och kapabel att själv utöva sina rättigheter men utan beaktande av våldsdynamikens inverkan på förmåga att fritt uttrycka åsikter

Båda positionerna innebar en icke-komplex förståelse av barnet och utgjorde aspekter av ett övergripande tema:

Skyddsparadoxen – skydd mot delaktighet eller oskyddad autonomi

<i>Barnet som inkompetent/sårbar (kategori 1)</i>	<i>Barnet som inkompetent/sårbar (kategori 2)</i>	<i>Barnet som formellt autonom</i>
Ett exempel är ärendet rörande en 9-årig pojke, som enligt uppgift från ett äldre syskon, utsattes för frekvent återkommande fysiskt våld av föräldrarna (inklusive våld med tillhyggen). Av anmälan framgick även att pojken tidigare berättat för skolpersonal om sin rädsla att bli slagen hemma, men att föräldrarna hävdade att han ljög. Under utredningen inkom ytterligare en anmälan om våld mot pojken och hans syskon. I samråd med föräldrarna beslutade socialtjänsten att pojken inte skulle ”belastas” med något samtal under socialtjänstens utredning. I stället genomfördes två samtal med föräldrarna, som förnekade all användning av fysiskt våld. Socialtjänsten gjorde bedömningen att våld inte var en del av föräldrarnas uppfostrings-strategi. Utredningen avslutades utan insatser.	Ett exempel är ärendet rörande en 10-årig flicka som anförtrorde skolpersonal att hon utsattes för fysiskt våld av sin pappa. Skolan gjorde en anmälan till socialtjänsten, som åtföljdes av ytterligare en anmälan om förnyat våld. I polisförhör berättade flickan att hennes pappa slagit henne vid flera tillfällen (på benen, stjärten och i ansiktet, med både öppen och knuten hand), och senast för ca en vecka sedan. I socialtjänstens samtal med föräldrarna förnekade de alla våldsuppgifter och uppgav att flickan tenderade att överreagera – men i socialtjänstens samtal med flickan berördes inte våldet. Socialtjänsten gjorde bedömningen att ”ingenting” hade framkommit som tydde på att flickan utsatts för någon form av våld, att föräldrarna uttryckt oro för att flickan ”förvrängde” saker och att de önskade hjälp att hantera detta. Utredningen avslutades med att föräldrarna beviljades samtalsstöd för att ”hantera” flickans beteende.	Ett exempel är ärendet rörande en 15-årig flicka, som berättade för skolpersonal att hon utsatts för våld av sin mamma sedan första klass och bad om hjälp. I samband med anmälan/skyddsbedömning uppgav hon att mamman slog henne med olika tillhyggen (bl.a.. bälte) och tog stryptag så att hon nästan svimmade. Mamman samtyckte till jourhemsplacering, men under kvällen kontaktade hon flickan per telefon som nästa dag uppgav att hon ville flytta hem. Vid gemensamt möte med mamman återtog flickan våldsuppgifterna och placeringen avslutades. Ytterligare ett samtal (ej enskilt) genomfördes med flickan i hemmet som då uppgav att hon tidigare ljugit men nu förstod att det varit fel att försöka förändra sin situation, eftersom hon ville behålla sin mamma. Socialtjänsten gjorde bedömningen att det inte framkommit att mamman hade använt våld (om än inte helt uteslutas), att flickan uttryckt att hon ville bo med sin mamma och att det var viktigt att hennes åsikter beaktades. Utredningen avslutades utan insatser.

Reflektioner och slutsatser

HÖGSKOLAN
DALARNA

- Resultaten indikerar att synen på barnet var flexibel och ”*skyddsparadoxen*” — *skydd mot delaktighet eller oskyddad autonomi*—kan förstås som att barnets position i utredningsprocessen anpassades efter de beslut som uppfattades önskvärda utifrån barnavårdssystemets övergripande intentioner, d.v.s. att eftersträva samverkan med föräldrar och frivilliga insatser.
- Men när barnets position anpassas till önskvärda beslut urholkas barnets rättigheter.
- En icke-komplex förståelse av barnet, där barnet antingen skyddas mot delaktighet och ansvar eller anses kapabel att på egen hand utöva sina rättigheter, hindrar barns rätt till delaktighet som i sin tur är central för att barnet ska kunna få adekvat hjälp.
- Barn behöver ses som både kompetenta och skyddsbehövande.
- Våldsdynamikens inverkan på barnets förmåga/möjlighet att *kunna* berätta om sin faktiska situation behöver beaktas (jmf. Linell, 2017).

Referenser

Heimer, M., Näsman, E., & Palme, J. (2018). Vulnerable children's rights to participation, protection and provision: the process of defining the problem in Swedish child and family welfare. *Child & Family Social Work*, 23(2), 316–323.

Leviner, P. (2011). *Rättsliga dilemman i socialtjänstens barnskyddsarbete* (Dissertation). Stockholm University, Stockholm.

Linell, H. (2017). *Child protection through an abuse-focused lens: Adolescent victimization and Swedish social services responses*. Stockholm: Stockholms universitetsservice US-AB.

Quarles van Ufford, S. (2023). The Protection Paradox: A study of children's rights to participation and protection against violence in Swedish Child Welfare Practice. *The International Journal of Children's Rights*, 31(3), 756-776.

Quarles van Ufford, S., Heimer, M., Schön, U. K., & Linell, H. (2022). The Swedish social services' police reporting and children's access to protection and support in child abuse cases: A quantitative content analysis. *Child Abuse & Neglect*, 133, 105828-105828.

Quarles van Ufford, S., Heimer, M., Schön, U., & Linell, H. (2024). Discretion and strategies for investigating child abuse: Social workers' conceptions of child abuse investigations and police reporting. *The British Journal of Social Work*, 54(4), 1554-1573.